

έμεινε μόνος, άσταλευτος 'σ τὸν τόπο του. 'Εκεῖ κ' ἔπεισε, νεκρὸς δχι παραδομένος.

Τότε οἱ κλέφτες, ἀφοῦ πῆραν τὴν ἐκδίκησή τους, τριγύρισαν τὸν κακοθάνατο καὶ καθίσαν καὶ τοὺς μοιρολογοῦσαν.

ΤΟΥ ΑΡΜΑΤΩΝΟΥ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

'Απ' τὸ καπετανατο τὸ παλιὸ τίποτα δὲν ἀπομένει. Πᾶν δλοι οἱ ἀρματωλοί, κι' δ' καπετάνος πάσι.

"Ενας μονάχα γλύτωσε ἀπ' τὸν πόλεμο καὶ τὴν καταδρομή. "Ενας, δέ γέρος Ἀρματωλός. 'Ο Χάρος δὲ βαρέθηκε τὰ χρόνια του, δσο κ' ἕκεῖνος δύψουσε Τούρκους νὰ σκοτώσῃ.

Παρηγοριὰ δὲ βλέπει δέ γέρος πειὰ τριγύρω του. Βοήθεια πουθενά. Καὶ τὸ φωμὶ τοῦ λείπει τὸ ξέρο, ἔκει ποὺ σὰν ἀγρίμι σέρνεται. Οἱ φίλοι κ' οἱ δικοὶ πειὰ τὸν ἀρνθηκαν. Καὶ τοὺς βουνοὺς τ' ἀπάτητα, κι' αὐτὰ τὸν ἀποδιώχνουν.

Δυὸς μένουν δρόμοι στὴν ἀπελπισία του. Ν' ἀφήσῃ τὰ παλιὰ τὰ χώματα τ' ἀγαπημένα, ή νὰ πέσῃ καὶ νὰ προσκυνήσῃ τὸν πασσᾶ — ποιός εἶπε τέτοιο λόγῳ; 'Ο ἀρματωλός στὸ νοῦ του μῆτε τοῦτο!

Κάπου, ἰδῶ, κ' ἔκει, σὰν τὸ θεριό γυρίζοντας, σκοτώνει διοὺς ἀπαντήσῃ κανέναν Τούρκο, ὅχτρα του ποὺ τὸν δύμασε πρὶν τοὺς γνωρίσῃ. "Ομως δὲν μπορῇ τὸ μέσος του τ' ἀγριεύενο νὰ χορτάσῃ, πῶς θαζη καὶ τὴν πεῖνα του νὰ τὴν γελάσῃ, ποὺ εἰν' ἀγέλαστη;

— Φάγε καὶ πιέ, παλιαδερρέ, συμπέθερε ἀκριβέ μου. Δικά σου καὶ τὰ πρόσωπα καὶ τ' ἄλλα τὰ καλά. Μὰ δ πασσᾶς πολὺ μᾶς ἐσφίξε, νὰ ξέρης. 'Απὸ μᾶς γυρεύει τὴν ζωὴ σου. Καὶ μᾶς φοβέρισε προχτές μὲ θάνατο. Κι' δρο μᾶς πῆρε νὰ σὲ παραδώσουμε. Σὲ πίντε μέρες σκοτωμένο ή δεμένο νὰ σὲ στείλουμε. 'Ηρθες σύγκαιρο. Καὶ πές μας πῶς τὸν δρο μᾶς νὰ μὴν πατήσουμε, καὶ στὴν παληκαριά σου νὰ μὴ φανοῦμε ἀπίστατο.

— 'Αδέρφια, τώρα ποὺ τ' ἀγαθά τας χάρηκα, κ' ἔφαγα κ' ἡπια, τώρα θὰ σὲς πῶ. Τὸν δρο μᾶς, καὶ στανικές ἀν είναι, πρέπει νὰ τοὺς φυλάξετε. Κ' ἐμένα τὴν ζωὴ μου νὰ τὴν ρίζετε στὸ μοῖρα μου. Πολὺ πειὰ βαρυστένακα, καὶ μοῖρα καὶ ζωὴ. Καὶ τελευταῖα πικρά τὰ καταράστηκα. Καὶ νὰ τὶ σᾶς ἀφίνω, στερνὴ παραγγελιά. Φεύγω, δσο κ' η αὔγη ἀκόμη δὲ χαράζει. Καὶ καθὼς θὰ μὲ σκεπάζῃ τὸ

σκοτάδι — ρίχτε μου τυχερά, χωρὶς νὰ μὲ θωρῆτε! Γιατὶ καὶ τὸ φωμὶ ποὺ μοῦ χαρίσατε εἰν' ξερό. Νὰ τὸ πατήσετε δὲν πρέπει. Κ' ἡ προδοσία στὸν οὐρανὸ δὲ συμπαθιέται — ρίχτε μου στὰ τυφλά! Κι' ἀν μὲ πιτύχετε, γειὰ καὶ χαρά σας! 'Ο δρος σας φυλάχτηκε. "Αν δχι, πάλι δέ δρος σας ἀπάτητος.

Καὶ τὴν αὔγη, τὸ αἷμα ποὺ ἔδειχνε τὸ δρόμο, σταλαχτό, τοῦ ἀρματωλοῦ τοῦ γέρου, ἔφερε τοὺς χωριάτες σὲ μιὰ πατούλική. 'Εκεῖ ὁ ἀρματωλὸς πεσμένος ἤταν.

Τ' ΑΡΜΑΤΑ

— Μάννα, τι ἤταν ἀπόψε νὰ σαλαγή; Τ' ἔρματα τοῦ πατέρα ποιός τὰ πείραζε; Κάποια τρομάρα μ' ἔκαμε νὰ πεταχτῷ στὸν ὄπιο μου. Κι' ἔκουσα μὲ τ' ἀφτιά μου νὰ σαλεύσουν τ' ἔρματα. Κλέφτες θὰ μπήκανε στὸ σπίτι, μάννα.

— Πχιδ! μου, σὰν ἀπόψε πέθανε δὲ πατέρας σου. "Αρρωστο, μὲ προδοσία τὸν πιάσανε. Στὰ Γιάννινα τὸν πήγανε ξαρμάτωτο, σὰ νῦτανε ραγίσε, δὲ Καπετάνος δὲ περήφανος. 'Εκεῖ σκληρὰ τοὺς θανάτωσαν, τὸν προδομένο. Στάθηκε παληκάρι στὰ μαρτύρια τὰ φριχτά. "Ομως τὸν πόνο τὸ στερνό του ποιός δὲν τοὺς μαντεύει; Πέθανε θδοξός, ξαρμάτωμένος, δὲ ἀμοιρας.

Τ' ἔρματά του πήρανε τὸν πόνο του ἀπὸ κείνη τὴν στιγμή. Καὶ τοὺς λένε τέτοια νῦχτα, σὰν ἀπόψε. Κλαίνε, καὶ γυρεύουν τὸν ἀφέντη τους. 'Απὸ τὸν κάτου κόσμο ἀκούνε τὸ παράπονό του. Καὶ ορυμάζουν σὰν ἀτια, στὴ γνώριμη φωνὴ ποὺ εἴναι ἀνακράζει. Καὶ μαλλώνουν καὶ παλεύουνε συνατά τους, σὰ θεριά, μέσ' τὴν σκληρία τους

Παιδί μου, τ' ἔρματα βροντομαχοῦσαν, ποὺ ἔκουγες ἀπόψε. Τ' ἔκουγα κ' ἔγω. Καὶ πειμένω νὰ μοῦ μεγαλώσῃς καὶ ν' ἀναστηθῆς τρανός. Τ' ἔρματα νὰ μοῦ φορέσῃς, ποὺ τὰ τρόμαξηνοὶ κάμποι, τὰ βουνά! Καὶ καπετάνος νὰ μοῦ γένης ξακουστές, καὶ τοὺς πατέρας σου τὸ θάνατο νὰ ξαγοράσῃς. Τότε θὰ σὲ εὐκηθήσαι. Τότε καὶ τοὺς πατέρας σου τὸν πόνο θὰ τὸν ξαλαρρώσῃς, ποὺ τὸν ἀκούει η γῆ στὰ στήθηα της καὶ τρέμει. Ποῦ τὸν ἀκούει καὶ σπαραζουν τ' ἔρματα.

Τότε καὶ τ' ἔρματα τὸ βροντομαχημά τους θὰ τὸ πάψουν. Καὶ θὰ χαροῦνε γύρω στὸ κορμί σου, ἀνάλαφρα.

— Μάννα, φοβάμαται...

— Τι φοβάστε! θεοί, τοῦ Καπετάνου γυιέ;

— Φοβάματε τ' ἔρματά του!

— Καλλιό πλάστης έβλεπε νεκρό! Πατέρι: ἀγάπει τοῦ πατέρα σου! Τ' ἔρματά του νὰ σὲ φένε!

ΙΑΝΝΗΣ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ¹⁾

Κατὰ τὰ 1898 τὸ δυνάμωμα τοῦ ποιητικοῦ άέρα στὴν Ἀθήνα δείχνεται πιὸ χεροπιαστά. Περιέργη πώς τὸ δυνάμωμα τοῦτο θα φανερώνεται μέσω στὴν οἰλολογικὴ «Εστία» τοῦ Δρόσινη, ξεχωρίζεται χραχτηιστικώτατα μέσω στὴν «Τέχνη». Τὸ λιγότερο πιο ριδικό ποὺ χάραξε σημαντικὸ σταθμὸ τῆς διανοτικῆς μας ιστορίας. Περιέργη, είπα, γιατ' είναι τὸ φύλλο ποὺ τοὺς φάλανε τὸν ἀναβαλλόμενο καὶ σὲ βάρος του πλέξαν τὶς πιὸ θνοστες ἔξυπναδες οἱ θηηναλίκες ἐφημερίδες, καὶ πίσω ἀπὸ κείνες, καὶ δλητὴ νοικοκυρωσύνη. "Ομως οἱ ἐφημερίδες σχεδὸν ποτὲ δὲν μπορέσανε — κ' ἔτσι καὶ ἀλλοι — νὰ τὴν ἀνακαλύψουν καὶ νὰ τὴν τημήσουν τὴ δημιουργικὴ ἀλήθεια. Καὶ οἱ ἐφημερίδες καὶ οἱ λόγοι ἀκόμα κύκλοι, καὶ οἱ σεβαρώτεροι, θεραπεῖς οἱ μηρύζονται τις πράξεις ποτὲ στὴν φρα του. Πέσοι τὴν προσήν αὐτὴν τὴν ἀλήθεια σὰν πάλιαστε, καὶ ἔκει ποὺ πάξει νὰ γίνη φέμα! Μέσα στὴν «Τέχνη», ζητά μεσαὶ σὲ νέα λεβέντικα κοντύλια, σὰν ἔκεινα τοῦ ἀπαναστατικοῦ, τοῦ ἀπλαστοῦ, μὲ βαθιστόχαστου Καρπύση, σὰν τοῦ γαληνοῦ Πικέλου τοῦ Νιρβίνα (είναι δι γιατρὸς Πέτρος Ἀποστολίδης), σὰν τοῦ Βλαχογιάννη, σὰν τοῦ Μαλακάση, σὰν τοῦ Θεοτόκη, σὰν τοῦ Κελοσγούρου, σὰν τοῦ Μαβίλη, σὰν τῶν Πασαγιάννηδων (περιορίζομαι στὰ πεταχτὰ νὰ τοὺς ἀναφέρω γιὰ τοὺς στίχους τους μονάχα ἰδῶ τεχνήτες ποὺ καθένας τους οδήγει ξεχωριστὴ μελέτη), νὰ τρέψει ποιητές μᾶς; πρωτοφανταστῆς χάρης: ἀπὸ δῶ δὲ πλαστικὸς καὶ σαρός νεοαλεξαντρινὸς; Γρυπάρης, ἀπὸ καὶ δ μουσικός, καὶ σὰν ζύλο δρασσοτάλαχτο στοιχειό, Πέτρος Βασιλικός, (δ. Κ. Χατζόπουλος) καὶ στὴ μέσην Ἀλέμπρος Περφύρας (Δημήτριος Σύψωμος) πιὸ χτλός καὶ στὴ μαρφή του πιὸ μετρημένος ἀπὸ τὸ πρῶτο, πιὸ συγκρατητός ἀπὸ τὸ δεύτερο στὸ λυρικὸ μεθύσι του· δρως κατέπιπτε σὲν εύγενικάτερο. Καὶ ἔτσι τὰ 1898 μὲ τὰ 1908 καὶ ἐν καμουφλεῖ νὰ κοιτάξουμε γύρο μας (δοσ καὶ δεν είναι τὸ κοίταρχο πολὺ δύσκολο καθε φορά ποὺ τὰ πράματα ποὺ κοιτάζεις βρίσκονται πολὺ κοντά, καὶ λείπει τὸ κάποιο μάχαρεμα ποὺ βοηθᾷ τὸ κα-

¹⁾ Η ἔργη τὸ 317 φύλλο.

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΣ

ΣΤΟΝ ΚΑΒΟ¹⁾

Τὰ παιδιά εἶχανε πάρει φωμιά, τυρή, αύγα βραστά, σαλάμι, ντομάτες, φρούτα καὶ κρασί. 'Η Μαριώ ἔκανε μιὰ σαλάτη μὲ ντομάτα κρεμμυδάκι καὶ αύγα, γέμισε μιὰ χιλιάρχη κρασί, πὸ τὴν νταμιάζανα, καὶ ἔστρωσε σὰ νοικοκυρά τὸ τραπέζι, μὴν ἀφίνοντας τὸ μπάρμπα της νὰ κάνῃ τίποτες. Στρογγυλοκάτσικε δλοι τους μὲ μιὰ πεῖνα διαολεμένη, ποὺ δὲ βλέπανε τὴ μύτη τους! Τὰ μπαρμπουνάκια, διμορφοφυμένα, μὲ τὴ σάλτσα, καὶ δ βασιλιάς θὰ τὸ ζήλευε! 'Ανοιξανε καὶ κάτι στρείδια, μεγάλα καὶ γεμάτ' αύγα, ποὺ εἶτανε τρέλλα. Τὸ

¹⁾ Η ἔργη του στὸν ἀριθ. 308.

κρασάκι, διαλεμένο πὸ τὸν Κώστα, σπιθοβολοῦσε καὶ ἀναβεῖ, φέρνοντας στὸ κέφι μὲ τὸ καντάρε. Σὲ λίγο ἔφαγ' ή μῆγα σίδερο!

— Στὴν ύγια τοῦ καπετάνου! — εἶπε πρῶτος δ Γιάννης, σηκώνοντας τὸ ποτήρι του.

Στὴν ύγια του! Πάντα μὲ τὸ καλό! φωνάζαν οὐλοις τσουγγιρίζοντας

— Κώστα γιά, τ' λόσου σου, μὴν πολυπίνες γιατὶ θάκης πάλει κλαψες — εἰπ' ἡ γέρω Στρατῆς στὸν καπετάνιο, τραβῶντας ὃ ποτήρι του.

— Βρέ δημε στὴν θρηγή! π' θὰ μὲ βάνης σὲ θεογνωσία...

— "Αμ τὸ ζέρεις γιά τὸ ντέρτιο σ'! τὶ πᾶς μὲ τὸ ζόρ' στὰ στραβά νὰ χαντακουθῆς!

— Σκασόμες!

— Δὲν κραίνω. ἀρά μάρα!

— Στὴν ύγια σας, παιδιά, κακλή προκοπή νὰ σᾶς δώσῃ δ Θεός!

— Φχαριστοῦμε, καπετάνιε, στὴν ύγια σου!

— 'Απὸ τὴν Ἀθήνα εἰσαστε, βρέ παιδιά!

— 'Εγώ είμαι ἀπὸ τὴν Πόλη, τάποκρίθηκε δ Γιάννης.

Θαρρότερο ξαγνύντεμά τους ἀπὸ πάνου ως κάτου), βλέπουμε... τίποτε δὲν καίσθλέπουμε. Οἱ ποιητές μας εἶναι σὰν ἀκριβοθάρητοι καὶ σὲ μισθοσμοὶ, καὶ δὲν προκαλοῦνται τὶς ματιὲς τοῦ κόσμου, καὶ δὲν ζεῖ χωρίουν. Δέ τι βλέπουμε ἀκοῦμε. Σὲ κακῷ ποὺ λίγο λίγο δυναμώνει ἡ Ποίηση καὶ πιὸ λαγαρισμένο τρέχει τὸ νερό της, δὲ λεγόμενος κόσμος γιὰ λόγους ποὺ παρακάτου θὰ γγίζει με, — στέκεται μηρυστά της ἢ μὲ τοῦ ἀδιάφορου τὴν ξεγνοιασία ἢ μὲ τοῦ πολέμου τὴν καταφρόνια, τὲ τραγούδια της δὲν μπορεῖ νὰ βρίσκουν καταρυγή περὶ μόνο σὲ ἄριστο βιθλίχ λιγοδιάβαττο καὶ σὲ στραβοκοιτασμένα φύλλα ἀνταρτικά. Τάχις τὰ ζέρει δὲ κόσμος, καθὼς θᾶξιζε τὸ "Εθνος ὁδόκλητος νὰ τὰ γνωρίζῃ, τὸ βιβλίο Τῆς Ζωῆς" καὶ τὴν «Αργῶ» τοῦ ζεύγκριτου ποιητῆ Πίτερου Βλαστοῦ; ("Ἐρμονας ως τὰ τώρι τὸ φίλο λογικὸ τῶνομά του) Τόνωτε μὲ μιὰν ἀντρίκειαν ἐνέργεια τὴν ὄντειροφάνταστη κι ἀπὸ τὰ χρώματα τῆς ἰδεολογίας καὶ τῆς καρδιᾶς τρεμόθεγγη ποίησή του Τὴν ποίησή μας θὰ τὴν βρίσκουμε τώρι τελευταῖα μέσα στὶς σελίδες τοῦ «Νουμέσι» ξανάζωτανεμένη, στρογγυλεμένη, σὲ μιὰ γλώσσα δουλευέντη τεχνικά, νὰ κυνηγῇ τὸ φῶς, Μοῦσα νεακλαυσ.κή, νὰ τὴν πούμε, μὲ τὸ Βουτιερίδη, καὶ μὲ τὸ Δημητριάδη, (δὲ Ρήγας Γκόλφρ.) μιὰ Νοῦσα διωριτμένη κύτη μ.χ μέρα νὰ μᾶς προσφέῃ τὸ κανονικώτατο ρυθμισμένο τραγούδι της ἀπάντου «εργῆς Ρούμελης τὴ λίων τὴν πχληκαρίσια», σὰν ἔνα ποτήρι δλέδροστο ιερὸ ποὺ μοναρρούφη πίνεται καὶ ποὺ ἀναστατίνει, φρεμένο ἀπὸ τὴν καρδιὰ τῆς Ρούμελης. Μοῦσα, πούς ζέρει ἐν εἶναι αὐτὴ διωρισμένη νὰ παντρέψῃ τὸ μοναξιώτικο τόνερο μὲ τὴ ζωὴ ποὺ μέσα στὸν κόσμο μὲ τὸν κόσμο ἐνεργεῖ! Καὶ παρεκεῖ σὲ ἄλλα φύλλα, τὰν τὰ «Παναθηναϊκά», σὰν τὸ «Περιοδικὸν μξ.;» τοῦ Βώκου, σὰν τὸν «Ἀκρίτα», βγαλμένο ἀπὸ τὸ νέο Σκίπη μὲ τὴν πλούσια φαντασία καὶ τὴ γλώσσα καὶ μὲ μιὰ λυρικὴν ὄρμὴ ἀξιοπαρχτήρητη. ἄλλοι: ποιητές, δὲ Καρπανῆς, δὲ Μάρκος Αὐγέρης, δὲ Αγγελος Σικελιανός, καὶ μιὰ ποιήτρια, ἡ Αίμιλλα Κούρτελη, ἵσως ἡ μόνη ποιήτρια ποὺ θᾶξιζε νὰ σημειωθῇ ἴδω, καὶ δὲ Ζαχαρίας Παπαντωνίου μὲ τὸν κυριατιστὸ του στίχο, ἵσα δλόσσα ἀπὸ τὴ γραμμὴ τοῦ Μαρκορῆ, ποὺ καὶ σ' αὐτὸ τὸ δημοσιογραφικὸ χρονογράφημα ἔδωκε φτερὰ μικῆς εὐγενικῆς τέχνης. Καὶ τέλος οἱ νεώτεροι ίεροφάντες τῆς Ηγησιῶς, διαλεγτὴ δεκάδα, ποὺ, μολονότε: διαφέρουν καρποσον δένας ἀπὸ τὸν ἄλλο καὶ σὲ σκαλοπάτια διαφορετικὰ στέκονται. προτιμῶ

τώρα, ἀντὶ νὰ τοὺς ξεχωρίσω μὲ τὰ ὄνοματά τους,
ἔτσι νὰ τοὺς ἀναφέρω συντροφικά. Πρῶτα κι: ἀπ'
ὅλα, ἡ Ποιηση μὲ δίγως ὄνομα κανένα· ὕστερα
ἔρχονται οἱ ποιητές. 'Η ζωὴ τῆς πάντ' ἀρχαίας καὶ
τόσο νέας Ἀθηναίας παρθένας λιγοστή στάθηκε καὶ
στὸ δεύτερο της ξανάδομα· μὰ πάντ' ἀρκετὴ γιὰ
νὰ δεῖξῃ πώς ὑπάρχει μιὰ πηγὴ πλουσιοπάροχη,
ποὺ φτάνει γνωστικὰ καὶ τεχνικὰ νὰ μοιραστῇ στὰ
λογῆς περιβόλια γιὰ τὰ ὄρμητικὰ τάναθρύσματα,
γιὰ τὰ ποτίσματα τὰ ησυχα.')

Τάχις ή νέα μας ποίηση έδειξεν δλη της τὴ δύναμη καὶ ἔνθισε μ' ὅλα της τὰ λουλούδια ; Καθε
ἄλλο. Πιὸ πολλὰ ὑπόσχεται, παρ' ὅσα δίνει. Τῆς
λείπει μιὰν ἄνεσην, ἔνα; πλοῦτος, ἔνα δεῖξιμο συγ-
κρατητό, ἔνα ἀκοπό κι ἀδιάκοπο περπάτημα πρὸς
κάποιο σημαδίτης λείπει μιὰ δύναμη τελειωτικὰ κ'
ἐπιβλητικὰ δημιουργική. "Εχει τὴν δμορφὴν τοῦ
ροδοσύγνεφου τῆς χρειάζεται καὶ ἡ χάρη τοῦ κα-
λορρίζωτου δάντρου. Νὰ πατήσῃ στερεώτερα στὴ γῆ
τὸ πόδι, οὐφήσῃ στὴν ζωὴ τὴν χάριν της πιὸ βαθιά.
Νὰ συγχινηθῇ ὅχι μονάχα πά' ὅλα τῆς καρδιᾶς τὰ
αἰσθήματα, μᾶλλον ἀπ' ὅλες τις ἰδέες, νὰ τὰ κατα-
λαΐη, νὰ τὰ μελετήσῃ, καὶ νὰ τἀγκατιάσῃ τὰ
μεγαλε τὰ προβλήματα τῆς ἐπιστήμης, τῆς φιλο-
σοφίας, τῆς κοινωνίας, τῆς ιστορίας, τῆς φύσης, τῆς
ἡγεμονίας Νὰ πάρῃ παραδείγματα κι ἀπὸ τὴν παγ-
κότιμα ποληση, καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἀπὸ τοὺς ἀρχαί-
ους μας, τοὺς πάντα νέους, σὲ δ, τι ἀξιομένητο
δείχνουν. "Εχει τὴν ἀνάγκην μιᾶς Νίκης ἀφτέρωτης,
θυγατέρας του Πόλεμου τοῦ φτερωτοῦ. Λάγγεμα τὴ
ματιά της. "Ας ὑψώσῃ τὸ χέρι της πρὸς κάπιο σά-
λεμα ἡρωϊκό. Πολὺ προχώρησε στὴ γλῶσσα· ἡ πρα-
κοπή της λιγότερη στὴ μετρική, σὲ λογῆς λεπτο-
μέρειες. Οἱ λεγόμενες ποιητικὲς ἀδειες, γιὰ τοὺς
τεμπέληδες καὶ γιὰ τοὺς μέτριους. Ό μεγάλος ποιη-
τὴς τῆς Ἰταλίας, δ Καρντούτους, ἀνάμεσα στὰλλα,
δούλεψε γιὰ τὸ παιητικὸν ἵνανθισμα τῆς πατρίδας
του κάνοντας καὶ τὸ ἴστιχο, μὲ τὴ γλῶσσα του. μὲ
τὸ μέτρο του καὶ μὲ το πυκνωμα του αριστοκρατι-
κώτερο—νὰ ποῦμε—καὶ δυτικολοπλησίαστο ἀπὸ τοὺς
καθε λογῆς ριμαδόρους. "Η ποίηση τῶν νέων, μαρ

Σύντομο σημείωμα φέρνοντα, έδω, άδυνατο μοῦ στέκε-
χεται νὰ τάντχμώσω διὰ τὰ ὄνόματα τῶν ποιητῶν καὶ
μερικῶν μάλιστα ποὺ σημαντικὰ δουλέψανε γιὰ τὸ μεγά-
λωμα τῆς ποιητικῆς Τέχνης. Νά μὲ συμποθῖν. Τὴν Ἑλλειψή-
τούρη βὰ τὴν ἀναπληρώσω στὴν πλατύτατη, μελέτη ποὺ ε-
τοιμάζω γιὰ τὴν ποίηση μος ἀπὸ τὸ 1897 καὶ κείθε.

γαριταρόγλωμη, ὅπαλλένια. Άλια γυρεύει ραδοκόκκινο. Καὶ γυναστικὴ στὸν ἔνοιγτὸν δέρα.

Τὸ ροδοκόκκινο αἷμα τοῦτο ρέει μέσα στὸ ἔγχο
ἐνὸς ποιητῆ ποὺ μήτε στὰ εἴκοσί του χρόνια βρέ-
κεται πιά, μήτε ποὺ φαίνεται πώς ἀγαπήσης πολὺ¹
κι ἀπὸ τὰ νιᾶτα του τὰ ταξίδια στὰ γαλανά τοῦ
ἀπέραντου "Ομως ὅσο εἶναι ωριμασμένα τὰ χρόνια
του, ἔλλο, τόσο ωριμασμένη καὶ ἡ Τέχνη του. Εἶναι
ὅ "Ελληνιστής—ποιητής Παλλης. "Αλλοι ἔχε-
λούνε, στὰ πολύηχα πιάνα ἢ στις αἰθερόχορδες ἀρ-
πες, τὰ κομμάτια τους ἐκεῖνας μὲ τὸν ταυτουρᾶ
του παζίζει τὴ μετρημένη μαυσική του, στὴν ἐντέ-
λεια. Εἶπα γιὰ τὸ Λασκαράκτο παραπέντε πώς σφύ-
ριζε κυριοῦδευτικά. "Ο Παλλης κράτησε κόπανο. "Ο-
πλο πολὺ ἐπικίνγτυνο! "Ενώ; εἶναι ἀπὸ κείνους ποὺ
—δὲ θέλω τώρα νὰ πῶ ἀν παρατολυκα ἢ στοχαστι-
κὰ—δούλεψε γιὰ νὰ ξανάψῃ φοβερώτατος καὶ ἀπ'
ἔχρη σ' ἄκρη τοῦ ρωμαΐκου ἐ πόλεμος ποὺ πολεμᾷ,
ἀπὸ αἰώνες τώρα, ὁ αἰώνιος Λαγιώτατος μὲ τὸν
αἰώνιο Ποιητή. Καὶ στὰ μάτια τοῦ ἀποδακαλισμέ-
νου κόσμου δὲ βρίσκει χάρη τὸ φυσικό, τεχνικό, κ"
ἔλληνικό τραγούδι τοῦ Παλλη, μήτε ἡ "Ιλιάδα του,
ἀριστούργημα μεταφραστικής τέχνης, στὴ φράση καὶ
στὸ στέχο, ἀξια βραβευμένη ἀπὸ τοὺς σοφοὺς Γάλ-
λους τοῦ «Συλλόγου γιὰ τὴν προκοπή τῶν 'Ελλη-
νικῶν γραμμάτων» στὰ Παρίσια, μὲ τὸ μεγάλο βρα-
βεῖο τοῦ Ζωγράφου.*)

* * * Ο σεβαστὸς καθηγητὴς κ. Χατζίδάκις, ἐνας ἀπὸ κείνους ποὺ μὲ τὴν ἐπιστημονικήν, τοὺς ἑιδασκαλία γίνει, ἀφορμήν νὰ διαλυθοῦνται πολλές πρόληψες ἐναντίον τῆς δημοτικῆς. ἀπὸ τὴν ἄλλη, τὴν μεριά στέκεται στὴν πρώτη γραμμή ἀργηγὸς τυφλότατου πόλεμου ἐναντίον τῶν ἡπαδῶν ἔκεινων καὶ τῶν ἐργατῶν τῆς δημοτικῆς ποὺ ἀξίζουνται τιμῆς, καὶ στεφανούς. Περιέργο ψυχολογικὸ ποθόλημα. Δὲν εἰν’ ἔδω ἡ ὥρα του γιὰ νὰ τὸ φένιον κ’ ἔγω. Παρατηρῶ ψο-νάχα. πῶς δ. κ. Χατζίδάκις ἀνόμεσσα στὶς λογγὶς κατηγόριες ἐναντίον τῶν καταραμένων μαλλιαρῶν, κατόργγει! ἔκει-νους πῶς ἀφορμή στοθήκεντα νὰ σιγαθῇ δικέμος καὶ τὴν ποίησην, γιατὶ τάχος γράφοντες στίχους ποὺ δικέμος δὲν τοὺς ——. Βέν τοὺς διειδάζει, καὶ ποὺ τοὺ κάθονται στὸ στο-μάχῳ. Τέτοια καταχρίσι, ετοι ταραχή, μάνη, ἀκόμα κι ἀπὸ καθηγητὴν καὶ τὴν κ. Χατζίδακι, δὲν ἔχει σημασία καριά φέρτε μας παραδείγματα καὶ δεῖγτα— μας γειροπιαστά τὰ κρίματα, γιὰ νὰ τὸ συζητήσουμε. "Ομως καὶ γενικά, θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ στοχυστῇ, πῶς ἡ νέα μας ποίηση, κατὰ τὸ δρόμο ποὺ πῆρε, δυσκολώθατο, ἢν δχι καὶ ἀδύνατο, εἶναι νίν εὐχαριστῆ, πρῶτη κι ἡπ’ δικα— διπλας συμβαίνει παντού— δύον τὸν κόσμον διπλα. ἡ νέα μας ποίηση, ἐπαναπατατική, καθὼς εἶναι καὶ γενιάσεται, δχι πιά παιγνιδάκι τοῦ εαλον.ου. μα δρεμμένη, μεγαλιμένη, μελετητική, καὶ στὴν ἀπλότερά της ἀκόμα κάπως δυϊ

*Μοῦ φέροντε μιὰ προξενία
νὰ πάρω γέρον ἄντρου·
ἀρμάδα τὰ οαράβια του
καὶ στέργα τὰ φλωριά του!*

- Γιὰ πέδουν το, κόρη, τὸ ναι
διαμάντια νὰ σὲ φέρω,
νὰ σὲ θωροῦν στὴν ἐκκλησὰ
σᾶν οὐχαρδ μὲ τέστρα !

— Ατε θέλω τὰ καρδιά σου,
δὲ θέλω τὰ φλωριά σου!
δὲ γίνονται Ἀμυγδαλά
π' ἀνθίζει τὸ Φλεβάρι!

Θέλω τὸ νιδὸν τὸ χορευτή,
μὲ τὴν λεγήν την μέσην,
πονχεῖ τὴν φλόγα στὴν ματι
τὴ γλύκινα τον στὰ κεῖται!

— Γειά σου, Μαρίώ αθίκνετη!

— Καλὰ ἔκανες, μωρά, κ' ἔδωσες τοῦ γέρου
τὰ παπούτσια.. "Οχι, παΐζουμε!

— "Ωχ, ωχ! καημένη!

— Τί ἐπαθεῖς, καπετάνιε;

— Την πιστή και το νόμο της; κείνης της πρωτης... όμορφη, όμορφη, παρόμοιας λιγάκις λιγάκις Μα-

φέως... πανάθεμά τη... ώχ! μωρέ παιδιά, βάλτε μου λιγάκι άκομα, γιώμασ το!

— Μήν τοῦ βάντος στὸ Θεό σ' μήν τοῦ βάντος ! φώναζεν ὁ γέρος Στρατηγός κι ἀπῆκε τὸ ποτήρι πό τα χέρια τοῦ Κώνσταντινοῦ μάλισταν εἶχεν θερίο !

— Βρέ πάς στήν κατέφα, Στρατή, η θές νώς σέ πετάξω στην θάλασσα; Βάλτε μου, βρέ παιδιά, νώς πιώ! Μπά!

Σὲ λγεῖ δὲ καπετεύοις κιτρίνησ σὸν κερί, γυα
λίσανε τὰ μάτια του, ἀγρίσφανε, καὶ μελάνικσε
τάχεις του, σὰν τοῦ πνιγμένου τρέμανε τὰ ζέρια
του καὶ τὶ κεφάλι σιγοκούνιστανε μπρός καὶ πλώω,
σὲ νάλεγε ναι καὶ δχι. Τὰ παιδιά τὸν κοιτάζανε
φοβισμένα.

"Αστο τον είπ' ο γέρο Στρατης—σὰν πιθήκασι είσαι γίνεται! Τὸν πιάν' τὸ μερόκε καὶ θυμεῖται τὴν γυναικές του καὶ υλαίει... κοτζάρι λύκος εἰσὶ υλαίει καὶ δέρνεται!..

Ο πατερίνας τούτους τὰ καλλιγραφίας του έτρωγε

Ο καπετάνιος σούρωσε τα χειλικά του, ετοίμασε τα σθυμένα του μάτια κι ξέρχισε να παρχυιλάρηξε λαούτας:

— Τί της ἔφταιγα της ἀτιμης, εἰ; μωρέ τι τῆς
ἔφταιγα; Δὲν εἶχε τὰ καλά της, δὲν εἶχε ..θυμα-
σαι, μωρέ, τὸ κόκκινο φουστάνι τὸ μεταξωτό. τὰ

δαχτυλίδια, πό τη Ναρσίλια... Ειπά! ού!..
άλλοι σέ μένα!

... "Ἄστε τουν! Θάξεοάσ' σε λίγου. θά γύρ' νι
τουν πάρ' λιγύσλι, κ' ἔτσι γιὰ θάν τ' περίσσι!...
Μεράκι τόχει!

Ο καπετάνιος ἀργεις τὸν γροθίαν ποιεῖ, καὶ τὸν ποτήριον τοῦ Στρατηγοῦ στέλλει στον πάγκο της σκακιέρας.

— Έφυγες, μωρή, έφυγες... ταράφα!.. κλεψυδρόνια
μένη καλί.. κερατάξ.. γώ, μωρέ, κερατάξ!.. Που θά
πού πάς, πού θά μού πάς, πεζεύγκισκα!.. Θά σέ
θρῶ, μωρή, θά σέ θρῶ, στήν άκρη του κόσμου θά

Σηκωθήκε μὲν θία, τρίχλισε κανα δύο πατήματα καὶ γκρεμοτσακίστηκε παρέκει, σκουλοντας τώρα σὺν τρελλός καὶ μουρυρίζοντας.

— «Οχι μαννούλα μ' αώ φ! Έμεγε η σκρόφα,
τὴν πῆρε δὲ Μαλτέζος, δὲ κτίσεις... δὲ Μαλτέζος τὴν
πῆρε!.. Βασιλικούλα μου, χρυσή μου γυναικά, γυναι-
κούλα μου!... Σὺ δὲν της μοιτζέεις της ζλητηρής,
σ' είσαι τὸ κα...μάρι μου, ή νατκο...κυ...ρά μου!...
Τί σπίθες εἰν' αὐτές, τί σπίθες;... Τ' ἔχει, μωρό,

B'.

Στὴ μοῖρα ἔλαχε τῆς νέας Ἑλληνικῆς Ποίησης πόλεμος ἀπαυτος λυσασθένες μὲ τὸν πὺ ἀπιστο, καὶ τὸν πὺ ἀπικίντυνον ὄχτρό της μὲ τὸ Λογιωτατισμό. Κανένας ἔθνος πολιτισμένο δὲ ζῆ χωρὶς τοῦ Λόγου τάνθια, καὶ τάνθια τὰ χιλιάρια τοῦτα διογιωτατισμὸς γυρεύει νὰ τὰ ποδοπατήσῃ, καὶ μὲ τὰ μέσα τὰ πὺ ἀνήθικα· ἐτοι, σὰν ἀπὸ τὸ φυσικὸ του, δράκοντας ποὺ τρέρεται καταπίνοντας τὶς βασιλοπούλες.

Ἄπὸ τὰ 1850 ὡς τὰ 1860 δούλεψε στὸ Ἐθνικὸ Πανεπιστήμιο δὲ πρῶτος ποιητικὸς διαγωνισμός, ἰδρυμένος ἀπὸ τὸν δημογενῆ Ρέλλην. «Ορος ρητές τοῦ διαγωνισμοῦ, βαλμένος ἀπὸ τὸν ἀγωνοθέτη: δὲ βραβεύονται ποιήματα γραμμένα στὴ δημοτικὴ γλῶσσα!» Νὰ μὴν εἴσαι ποτὲ δεκτὸς εἰς τὰ ποιητικὰ διαγωνισματα—ἔγραφε στὰ 1877 πρὸς τὸ φίλο του Ρεδόν τὸ μεγάλος μας Βαλαωρίτης,— νὰ σὲ προτηλαχίζουν αἰώνιας, νὰ σὲ χλευάζουν, ως δ. Α. Σούτσος ἐπόλιμα νὰ χλευάζῃ τὸν Σολωμόν! Ο Λογιωτατισμὸς! αὐτὸς κατέφαγε καὶ τοὺς ὥραιοὺς ποιητικοὺς χρόνους του Ζελοκώστα, καὶ τοῦ Παράσχου καὶ τοῦ Ταυταλίδου καὶ πολλῶν ἄλλων, οἵτινες βεβαίως θὰ ἥσαν σήμερον τὸ κίσμημα καὶ τὸ ἀγλάσιμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Παρνασσοῦ. Ἀν περιφρούντες τῶν γραμματικῶν τὰς μωρὰς ἀξιώσεις, ἐπεδίδοντο εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ δημοτικοῦ πλάνου καὶ περιεβαλλον τὰς ιδέας των διὰ τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ αἷματος τοῦ ζῶντος Ἑλληνισμοῦ ἀντὶ τῶν σαβάνων κόσμου παλαιοῖς, σαρακοφαγῷμένους, καταρρέοντος.— «Η τυραννία αὕτη τοῦ λογιωτατισμοῦ ἔπνιξε τὴν ποίησιν ἐν Ἑλλάδι...» Ομως καὶ μὲ δόλους τοὺς ἀπαγορευτικοὺς φράγτες δὲ λείπανε γεννᾶτοι ποιητὲς ποὺ στέλναν τὰ ἔργα τους γιὰ τὸ Ράλλειο στὴ δημοτική, καὶ κριτὲς καλλονεύοντο: ποὺ τοὺς δίνανε τὴν πρώτη θέση, καὶ τὰ ζεχώριαν δοῦ κι ἵν δὲν μπορούσανε νὰ νὰ τὰ στέλνουν..... πῶς τολλειο οιασχέται ἀπὸ τὰ 1860 τὸ ησυχισμός. Οἱ δάρονες μοιράζονται σὲ πατέρες παιδῶν ποὺ ή γενισύντα: φύσια, ἡ φευτοῦσιν ἐρταμηνήτικα. Θάμη τὸ ξεμύτισμα ἔργου ὑποφέρτον. «Η ποιητικὴ ἐπανάσταση τοῦ 62, καθὼς εἴταν κάπως ἀμφίβολη στὴν ἡθικὴ της καὶ κατόπιν τὰς ἀπλῆς, φυσικὰ νὰ στενοχωρῇ τρεῖς τάξεις ἀνθρώπων: τοὺς γεροντότερους ποὺ εἶναι παντηρητικοί, τοὺς πεζούς, ποὺ δὲ νοιώνουν ἀπὸ ποίηση, καὶ τοὺς αδιέφορους, ποὺ καρφί γιὰ τίπτε δὲν τοὺς καίγεται.

ἡ γυναίκα κι ἀγκομαχάει: Για-τρό.. γιατρό, μωρέ!.. χάνεται, πεθίνει! Γυναίκα μου, γυναίκουσύλα μου!... Τι σπίθες εἰν' αὐτίς... ώχ, ώχ! φείδια! Παναγία μου! ποντίκια, σκορπιοί, φειδιάσσα!

Τὸ γλέντι πολὺ ἀστηρικά τέλιωνε. «Ο καπετάνιος δέρνουνταν σὲ σπασμούς, βλέποντας χίλια δύο πράκτητα κι ἄλλα τῶν ἀλλῶν ἀκούγοντας· εἶχε τὴν τρέλλα ποὺ μπορεῖ γὰρ πάθηρ κάθε μεθύστεκκας· τὸν κρατούσανε μὲ τὸ ζόρι, μὴν τοὺς φύγη, κι ὁ Στρατῆς, πούζερε τὶς συνήθειες του, τὸν πότισε νερὸ μὲ στάχτη, γιὰ νὰ ζεράσῃ τὸ κρασὶ ποὺ τὸν τάραξε. Σὲ λίγο πάψην' οἱ δαρμοί, τὰ παραμιλήματα κι ἐπεσε σὲ ίπνο βαθύ, ροχαλίζοντας. Τὸν σκεπάσανε μὲ μιὰ κουβέρτα καὶ βγήκαν σέω νὰ πάρουνε λίγο ἀγέρα.

— 'Αλιθεια, κύρι Στρατῆ, δύσ γυναίκες πῆρ' δ καπετάνιος;

— «Αμ δυὸ λὲν πὼς πῆρ' δ μαῦρος· τὴ μιὰ τοῦ τὴν κλιέψαν κι ἔφγε στὴ Φραγγιά, στοῦ διαδόλ' τὴ μάννα! Τσερις πῆρε μιὰ νοικοκυρούλα, καλὴ καὶ παινεμένη μ' ἀτυχη! Περνοῦν δυὸ χρόνια πὼ τὸ γάμο, πάσι τῶν καράβι του! Περνοῦν ἄλλα δυὸ, χάν' καὶ τἄλλο! Κοτζάμ, καπετάνιος ἔμνε φτωχός, μεροδούλ' μεροφάγη! Σάματις αὐτὸ δὲν τοῦφτανε

λητέρεψη δὲν ἔφερε στὴ βουλευτοκρατούμενη Πολιτεία, ἐτοι δὲν τὴν καλλητέρεψε καὶ τὴν Πολιτεία τῆς Φαντασίας. Καὶ διώς ἔνας πολιτικὸς μαζί καὶ ποιητής, δ. Βελαωρίτης), διώς ἔνας ἀπὸ τὴ γλῶσσα τῆς πολιτικῆς, μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, κι ἀκόμα πὼ μακριὰ ἀπὸ τοὺς Βουτσινάους, ζῶντας μὲ τὴ ζωὴ καὶ μιλῶντας καὶ γράφοντας μὲ τὴ γλῶσσα τοῦ ἀγνοῦ καὶ ἀγράμματου λαοῦ, μᾶς ἔδωκε στὰ 1867 τὸ Διάκο, τὸ μέγα ἔργο ποὺ κρατιέται ἐπάνω ἀπ' δῆλα καὶ ποὺ δὲν προξένησε τότε τὴν ἐντύπωση που τοῦ ἀξιοῦ είσει στοὺς ὑπνωτισμένους ἀπὸ τὰ καθαρεύουσινάκια ἀθηναϊκούς μουστόλους. «Οσο ποὺ τὸ Πανεπιστήμιο πάλε, στὰ 1872, σὰ νάθελε νὰ ζειλα φραγῆ μιὰ γιὰ πάντα ἀπὸ τὰ κρίματα ποὺ τοῦ φορτώσαν οἱ λογῆς ποιητικοὶ διαγωνισμοί, προσκαλεῖ τὸν κίρετικό, τὸν ἀφωρισμένο, «τὸν προδότη τοῦ Ἑλληνισμοῦ»—καθὼς δὲ διός δ. Βαλαωρίτης γράψει πῶς τὸν ὄνομάζαν, κι ἀπὸ τότε ἀκόμα, οἱ λογιωτατοὶ—παλιές ίστοριες πάντα γένες—καὶ τότε βάνει νὰ τραγουδήσῃ τὸ τραγούδι τοῦ τὸ κλέφτικο τὸ ἀνταρτικὸ μπροστὰ στὸ ἀγαλμα τοῦ Πατριάρχη. Στιγμὲς γαρυχτηριστικὲς δυσκολοζέχαστες κόσμου τυπεπαρμένου καὶ ἔνθουσιασμένου ἀπὸ τὸ πέρχομα τῆς Μούσας, διοζώντανης.

(Στᾶλλο φύλλο τελιώνει)

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΟΛΑ ΜΕ ΤΟ ΣΚΟΠΟ ΤΟΥΣ

(VICTOR Hugo)

Δὲν είναι τίποτε ἔδω κάτον
στὸ δρόμο του ποὺ νὰ μὴν οὔτε,
μέσος ἀπὸ τοὺς κάμπους τὰ νερά του
στὴ θάλασσα τὸ ρέμα κάνει
ἡ μέλισσα τὸ ἀνθι γνωρίζει
ποὺ ορθίβει μέσα τοῦτο μέλι,
τὸ κάθε τι ἀπαφτει γνωρίζει
— στὸ σκοπὸ δη φύση του ποὺ θέλει,
διπτος φτερά στον ήλιο ἀπλώνει,
στοὺς τάφους τ' ὅρην ἀπὸ τ' ἀγεράνια,
στὴν ἀνοιξη τὸ χελιδόνι
καὶ ἡ προσεφυή πρὸς τὰ οὐράνια.

*) Στὰ 1860, στὴν αὐτοχρονία τῆς καθαρεύουσας, ἔνας ποιητής, δ. Βελέλας, τούρης νὰ προβάλῃ μὲ τὸν Στίχο του, θαυμαστής μαζὶ τοῦ Βαλαωρίτη, καὶ τοῦ γέρο Τρικούπη, γεναῖον ὑπερασπιστή καὶ τούτου τῆς ποιητικῆς μας γλώσσας. Οἱ Στίχοι, καὶ τὰ μεταφράσματα ἀπὸ τὸ Σαΐκηρο, τοῦ Βελέλα, βέβησα, δὲ τοῦ λογιαστούνε.

ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΑ

(José-Maria de Heredia)

Τὰ βοδρὰ τὰ φωτόλαμπρα, στολίδια τοῦ γαντίη, χενούσουν τὴ λιγνὴ κορφή, ποὺ τὴν ἀνάβει δ. ήλιος, καὶ λάπτει ἀκόμα στ' ἀνοιχτὰ μὲ τ' ἀφροσμένα μρόσαν ἢ θάλασσαν ἢ ἀπέραντη, ἢ ἀσχέτες διπού τελειώνουσιν οἱ σαγανά, ἢ νύχτα, σιωπῆ ἢ φωλιά, κι δ. ὄθρωπος γένιος στὸ καΐδιο ποὺ ἀπέραντος μὲ τὸν πελάσιον τὸ βρύγο. Καὶ σὰν ἀπὸ βαθὺν ἄριστος, ἀπ' τὶς δρομιές, τὰ κέρα, καὶ τὰ λαγγάδια ἀπόμακρες φωνὲς γρικιούνται γέρο τῶν ἀργοπόρων ποτικῶν ποὺ φέρουν τὰ κοπάδια. Άλανερος δ. δελέντος βυθίζεται στὸν ήσιο, κι δ. ήλιος ποὺ σφέτερος μέσος πλούσιο καὶ ζωφωνέο τῆς κόκκινης βαντάλιας τον καὶ τὶς χρυσές φτερούγες.

MENOS ΦΙΛΗΝΤΑΣ

ΤΟ ΛΕΞΙΚΟ

Μιὰ εἰδήση δημοσίεψαν οἱ φημερίδες, αὐτὲς τὶς ήμέρες. Τὸ «Υπουργεῖο τῆς Παιδείας» ἐτοιμάζει γιὰ τὶς γιοττές τῶν ἐκατὸ χρόνων ἀπὸ τὸ σηκωμὸ τοῦ 21 τὸ «εἰσοδικὸ λεξικὸ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας» ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ διηγημάτα τὰ δικά μας. Μέσα στὰ μεγάλα γεγονότα, ποὺ ἀπαντά, μῆνες τώρα, συνταράζουνται λαούς, καὶ κρατοῦντες δεμένη τὴν προσοχή, καὶ προκαλοῦντες τὴν μελέτη, καὶ γεννοῦνται καρδιοχτύπια καὶ φύρους, ἀγωνίες κ. ἐλπίδες—ένα γε γιον δὲ ἀπόδη μὲ ἄλλη, τὴ δικῆ του σημασία. Γεγονός μπορεῖ νὰ μὴν είραι στὰ μάτια καὶ στὴν κοίση τοῦ κόσμουν. Μὰ δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ πρατήσῃ τὴν προσοχή, καὶ νὰ κινήσει τὴ σκέψη τῶν στοχαστικῶν.

Δὲν είραι μόνο τὸ ἔργο. Είραι ίδιως τοῦ ἔργου τὸ νόημα· τέτοιο ποὺ φαίνεται στὴν ἔκθεση τοῦ «Υπουργείου» γιὰ τὸ λεξικό. Τὸ λεξικό αὐτὸ δὲν δείχνει τὴν ίστορια της γένους της «Ἑλληνικῆς γλώσσας». Τὴν ἀλλαγὴ της μὲ τῶν αἰώνων τὸ πέρασμα—ἀλλαγὴ φυσική, σύφωνα μὲ τὸν γενικοὺς γλωσσικοὺς νόμους. Κ' ἡ σημερινή της μορφὴ θὰ δειχτεῖ εἴσαι, δημος καὶ είναι, δέχι «διαφθορά» καὶ «γέννημα τῆς σκιάβιδας», ἀλλ' αὐτὴ ἡ γρήγορα «Ἑλληνικὴ γλώσσα, κληροδοτημένη ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεά, ἀπὸ στόμα σὲ στόμα, πάντα ζωτανή, μὲ τὸν αἰώνες παῖδες παρὰ φτιάχνειν τὸ στόμα της».

— Κοίταξε καλή, θὰ μᾶς πάρης στὸ λακό μου! — Θὰ περχοῦνται βραχίστη βραχίστη πέρα καὶ θὰ κανούνται γύρω νὰ τὸν τόπο δὲν σὲν μαζίζω, ποὺ δὲν ξέρεις διποὺ πάξη παρὰ φτιά καὶ κοιμήσῃ! — Τὴν καλήτερη δουλιά κανω γώ, μοῦ φτιάνεται!.. Φέρε μου δῶ, μπάρμπα Στρατῆ, καμιά φάθι, έτσι ποὺ νέχηται καλό.. — Στὸ θεό σου, κύρι Γιάγκο, νὰ μὴ μᾶς ἀργήσῃ.. θὰ μᾶς πιάσει, κακμιά φουτούνα καὶ θὰ δεθούμε δῶ!.. Θυμήσου τὴν μάννα σου, γώ πλένουμε, ξεπλένουμε!

— Νέργησω μιάσιτη ώρα μονάχα δὲν είναι καλό; Θέλω νὰ γνωρίσω λιγάκι τὸν τόπο καὶ νὰ μαζίψω ἀπὸ δῶ καὶ λίγα βοτάνια... — Οἱ γριές μονάχα ξέρω πῶς μαζεύουνται τάνια! — Ήιά σου, Αράπη! Καλὰ τοῦ τὰ λέσ! — Πάω· έλα μαζί μου, κακύμενε Σέρφο, ποιός θὰ μού δειχνή τὸ δρόμο; — Νέρδω καὶ γώ, κύρι Γιάγκο; καὶ γώ ξέρω τὰ βοτάνια! φών· ξ' ή Μαριώ, χαρούμενη... — «Έλα καὶ σύ, Μαριώ μου, έλα! — Αμέτε στὸ καλό, τὸ λοιπό, καὶ μήν ἀργήσῃ! Κοίταξε, μωρὲ Σέρφο, σὰν ἀργήσῃ ἀρπαχ τὸν